

7.03.2024

Bondeoprørets pris

På tværs af Europa har vrede landmænd i ugevis protesteret over EU's varslede krav og regler i forsøget på at afbøde klimaforandringerne og rette op på miljø- og biodiversitetskrisen.

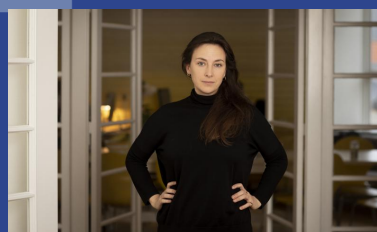
Skrevet af

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Kontakt

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Hovedkonklusioner

- Landbrugsprotester har forstærket det politiske fokus på en retfærdig omstilling. Resultatet er en *finetuning* af EU's klimapolitik, hvor tre *lige vigtige* politiske målsætninger skal opfyldes i forhold til EU-Kommissionens grønne ambitioner: klimaneutralitet, bæredygtig konkurrenceevne og retfærdig omstilling.
- Et »slankere« grønnt fokus kan vise sig at få konsekvenser for miljøområdet, når de tre målsætninger skal vægtes ligeligt.
- Med fremsættelsen af 2040-klimamålsætningen og genfortællingen af EU's grønne visioner satser EU-Kommissionens på at få et fornyet mandat til den grønne linje.

Introduktion

Mens Europa-Kommissionen den 9. februar fremsatte sit udspil til unionens klimamål for 2040, rullede traktorerne således ind i hovedstæder som Bruxelles, Paris, Berlin og Rom. Og meget tyder faktisk på, at protesterne virker.

Med et mål om at sænke udledningerne med 90 procent inden 2040 kan det umiddelbart virke til, at EU-Kommissionen kører ufortrødent videre i klimasporet uden blik for landbrugets vrede. Men udspillet lancerer samtidig en væsentlig *finetuning* af fortællingen om EU's klimapolitik.

Retfærdig omstilling

Hvor den tidligere fortælling havde grøn vækst i fokus, lyder det nu fra EU-Kommissionen, at der er tre *lige vigtige* politiske målsætninger, der skal opfyldes i forhold til de grønne ambitioner:

Der er selvfølgelig den grønne målopfyldelse i sig selv, hvor EU er bundet ved lov til at arbejde mod at blive klimaneutral i 2050. Men der er også målsætningen om »bæredygtig industri og konkurrenceevne«, der indlejrer EU's grønne politik i en bredere industripolitisk diskussion, som handler om at sikre, at EU ikke bliver et industrielt rustbælte i den globale *cleantech*-økonomi. Den tredje målsætning, der skal indlejres i EU's klimapolitik, er interessant nok målsætningen om en »retfærdig omstilling«.

Fortællingen om, at EU skal skabe et sikkerhedsnet for grupper, der bliver disproportionalt ramt af den grønne omstilling, har været en del af den såkaldt europæiske grønne pagt fra start. Men landbrugsprotesternes understregning af de økonomiske udfordringer og gryende regionale spændinger som følge af Ukraines korneksport til Østeuropa har utvivlsomt været med til at forstærke det politiske fokus på en retfærdig omstilling samt højnet villigheden til at komme udsatte grupper – ikke mindst landbruget – i møde.

Det hører med til fortællingen, at EU er traktatmæssigt forpligtet til at arbejde for rimelige levevilkår i landbruget, en beskyttelse ingen anden sektor nyder.

Landbrugets protester bunder i vrede over økonomiske forhold og frustrationer over klima- og miljøkrav. Der er ikke tale om en kritik rettet mod et bestemt lovforslag, snarere en abstrakt grøn anke, som både fremhæver utilfredshed med de regler, der er indført, og kritik af de højere krav, der øjnes i horisonten. Der ligger altså i protesterne et krav om, at landbruget skal kompenseres for fremtidig sektorspecifik klimalovgivning.

Et »slankere« grønnt fokus kan få konsekvenser for miljøområdet

Den nye balancegang – hvor de tre målsætninger skal vægtes ligeligt – kan vise sig at få konsekvenser, særligt for miljøområdet, der ikke finder støtte, hverken i den industrielle logik eller i fortællingen om retfærdig omstilling. De stemmer, der taler for at styrke det sociale blik i den grønne omstilling, har ofte også et »slankere« grønnt fokus og ønsker kun at prioritere det absolut nødvendige.

Denne position har været fremført af de indflydelsesrige europæiske kristendemokrater, der fastholder deres støtte til EU's klimalov og vision om klimaneutralitet, men desuden er stærke kritikere af unionens miljødagsorden, som de mener lægger et uklogt, ekstra pres på landbruget.

Argumentet lyder, at befolkningen – og landbruget – i forvejen er hårdt prøvet af grønne krav, og at opbakningen kun fremadrettet kan sikres, hvis EU fokuserer skarpt på klima og skrinlægger ambitionerne på områder som miljø, biodiversitet og fødevarer.

Heller ikke industrilogikken giver ligefrem opbakning til miljøpolitikken. Her er fokus på at styrke og beskytte de dele af industrien, der kan vinde på omstillingen – på udrulning af vind, CO₂-fangst og hydrogen. Og da de store europæiske, industrielle spillere ligger indenfor klima og ikke miljø, og eventuelle miljøkrav derudover kan stå i vejen for udrulning af vedvarende energi, risikerer miljø også her at måtte vige for andre hensyn.

EU-Kommissionen satser på at få et fornyet mandat til den grønne linje

Det er ikke nyt, at miljøpolitikken er presset. EU-Kommissionen valgte allerede sidste år at trække i land i forhold til flere initiativer på miljø- og fødevaredagsordenen. I forbindelse med fremsættelsen af 2040-målsætningen trak kommissionen sit forslag om at reducere brugen af pesticider tilbage, hvilket af grønne organisationer blev set som et klart knæfald for landbruget.

Det er indtil videre lykkedes at indhegne kritikken af EU's grønne ambitioner til en kamp om miljøpolitikken, en kamp som vil forsætte under den næste kommission. Men det er et åbent spørgsmål om, hvorvidt det brandbælte, der er skabt mellem miljø og klima, holder. Kristendemokraternes satsning synes at være, at man kan politisere miljøet uden at politisere klima.

Længere ude på højrefløjen inddæmmes kritikken dog ikke til miljø. Senest har en række parlamentarikere udsendt en fælles erklæring om, at EU bør afskaffe den europæiske grønne pagt fuldstændig – både hvad angår miljø og klima. Selvom en sådan erklæring ikke i sig selv har nogen politisk indflydelse, understreger den, at ikke alle politikere drager grænser mellem miljø og klima.

På samme vis strækker landbrugsprotesterne sig også ind i spørgsmål om afgifter på brændstof og udledninger fra transport og derved klima, ikke miljø. Det understreger blot, at adskillelsen af de to områder – klima og miljø – og indhegningen af den kritiske debat til miljødagsordenen, kan vise sig at være et bolværk, der får svært ved at holde.

Ved at fremsætte en 2040-klimamålsætning forud for Europa-Parlamentsvalget i juni – og ved at prioritere hensynet til retfærdig omstilling og industrien – satser EU-Kommissionen på at få et fornyet mandat til den grønne linje. Kommissionen tvinger herved Europa-Parlamentet – og særligt de grupper, der står bag EU's klimalov – at genbekræfte støtten til de grønne visioner.

Med et nik fra de store politiske grupper til 90 procents-målet vil den næste EU-Kommission stå med et stærkere politisk mandat til unionens fremtidige klimalovgivning. Men i den øvelse har kommissionen – for at komme både landbruget og industrien i møde – måtte genfortælle, hvad EU's grønne visioner indeholder. En genfortælling, der risikerer at gå ud over miljøet.